

AO 8/2020 – Explosió de la petroquímica Iqoxe

Índex

1. Els fets
  - 1.1. Breu resum dels fets
  - 1.2. Altres fets destacables
2. Les actuacions dutes a terme en aquesta actuació d'ofici
3. Altres investigacions en curs
4. La informació rebuda de les administracions
  - 4.1. Departament d'Interior
  - 4.2. Departament de Territori i Sostenibilitat
  - 4.3. Departament d'Empresa i Coneixement
  - 4.4. Les informacions rebudes dels ajuntaments
    - 4.4.1. Ajuntament de Tarragona
    - 4.4.2. Ajuntament de la Canonja
    - 4.4.3. Ajuntament de Vila-seca
    - 4.4.4. Ajuntament del Morell
    - 4.4.5. Ajuntament de Constantí
  - 4.5. La informació rebuda d'altres subjectes
    - 4.5.1. CCOO de Catalunya
    - 4.5.2. Acesa (Abertis)
5. Consideracions en matèria de protecció civil
  - 5.1. Legislació estatal
  - 5.2. Legislació catalana
  - 5.3. Una primera conseqüència: l'aprovació del nou PLASEQTA 2020
6. Consideracions en matèria de medi ambient
  - 6.1. La prevenció i el control ambiental
  - 6.2. La informació ambiental
  - 6.3. La responsabilitat mediambiental
7. Altres actuacions del Síndic destacables
  - 7.1. Actuació d'ofici 03674/2009
  - 7.2. *Informe sobre les deficiències en matèria d'emergència nuclear*
  - 7.3. *Informe sobre el Cos de Bombers de la Generalitat i el Sistema d'Emergències*
8. Conclusions, recomanacions, suggeriments
  - 8.1. Recordatori de drets
  - 8.2. Recomanacions i suggeriments

1. Els fets

1.1. Breu resum dels fets

En data 14 de gener de 2020, cap a les 18.55 hores, va tenir lloc una explosió i posterior incendi de grans dimensions a l'empresa Iqoxe, dedicada a la producció d'òxid d'etilè, òxid de propilè i nafta, situada al polígon petroquímic sud, al municipi de la Canonja.

Les dimensions de l'incendi van comportar l'activació del Pla d'emergència exterior del sector químic de Catalunya (PLASEQCAT). Tot i que no van sonar les sirenes que adverteixen la població, mitjançant diversos missatges de Twitter, Protecció Civil va demanar inicialment que la població de Tarragona, Salou, Vila-seca, Reus, Constantí, el Morell i la Canonja es confinés. Segons el Departament de Territori i Sostenibilitat, no es va detectar presència d'elements tòxics a l'aire a l'entorn proper de l'empresa accidentada.

Així mateix, una persona va resultar morta a causa de l'impacte d'un fragment metàl·lic propulsat per l'explosió en un immoble al barri de Torreforta (Tarragona), situat a més de dos quilòmetres de les instal·lacions de l'empresa Iqoxe.

L'accident va tenir repercussions en la mobilitat. Així, la carretera N-340, que discorre al costat del polígon, es va col·lapsar en un primer moment i es va haver de tallar al trànsit. També es va interrompre la circulació a la C-31b entre Vila-seca i Tarragona i a l'enllaç de la T-315 amb l'A-7 a Reus. Igualment, la circulació de trens a l'àrea de Tarragona i Reus i de Tarragona i Port Aventura també es va veure interrompuda.

A més, diversos habitatges, edificis residencials i establiments comercials propers van patir el trencament de vidres, esquerdes i altres desperfectes causats per l'ona expansiva de l'explosió i l'impacte de restes i d'objectes propulsats. El Departament d'Educació també va informar d'algunes afectacions (esquerdes, vidres trencats) a l'Institut Collblanc (la Canonja) i a l'Institut Pere Martell (Tarragona) i de desperfectes menors a la resta de centres dels barris de Bonavista, Torreforta, la Granja i Campclar, de Tarragona.

A causa de l'explosió, va morir dos treballadors de l'empresa Iqoxe i d'altres van quedar ferits.

1.2. Altres fets destacables

CCOO i UGT de Catalunya van convocar una vaga general als polígons petroquímics nord i sud de Tarragona per al dia 19 de febrer de 2020 amb el lema "Per una petroquímica forta, més seguretat i menys precarietat!". Segons informacions de premsa, la vaga va tenir un seguiment total entre els aproximadament 11.000 treballadors del sector petroquímic de Tarragona.

Aquesta convocatòria de vaga va anar seguida d'una manifestació de 1.600 persones pels carrers de Tarragona impulsada per entitats socials, sindicals i veïnals a la qual es van adherir diversos ajuntaments de la zona.

Així mateix, l'explosió a Iqoxe, la gestió de l'emergència i les seves conseqüències va ser l'objecte quasi monogràfic dels plens municipals que els ajuntaments afectats van celebrar els dies posteriors al 14 de gener de 2020 i en què es van aprovar mocions sobre els fets. Així, per exemple, el Ple del mes de gener de l'Ajuntament de la Canonja va aprovar una moció conjunta de tots els grups municipals i l'Ajuntament de Tarragona va

convocar un ple monogràfic sobre la indústria petroquímica per al 2 d'abril de 2020, que, a causa de la crisi sanitària motivada per la COVID-19, es va posposar per al 13 de maig de 2020.

2. Les actuacions dutes a terme en aquesta actuació d'ofici

L'endemà de l'explosió, el 15 de gener de 2020, el Síndic va decidir iniciar una actuació d'ofici per analitzar l'actuació de les administracions públiques competents en aquests fets i, en concret, estudiar aspectes com ara la coordinació entre les administracions públiques, l'aplicació dels plans i els protocols de protecció civil, les afectacions al medi ambient (aire, aigua, etc.) –i, si s'escau, la reparació dels danys ambientals–, la determinació de la responsabilitat de l'empresa d'acord amb la legislació vigent, l'atenció a les persones afectades i la repercussió en els serveis bàsics.

En data 29 de gener de 2020 el Síndic va sol·licitar informació sobre l'assumpte a les administracions públiques afectades. El quadre següent recull les administracions i organismes als quals es va adreçar el Síndic i la data en què se'n va rebre la resposta:

<i>Administració</i>	<i>Data de resposta</i>
Departament d'Interior (Direcció General de Protecció Civil)	25 febrer 2020
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat (Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic i Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural)	11 febrer i 2 març 2020
Departament d'Empresa i Coneixement (Direcció General d'Energia, Seguretat Industrial i Seguretat Minera)	19 febrer 2020
Ajuntament de Tarragona	14 febrer 2020
Ajuntament de la Canonja	2 de març 2020
Ajuntament de Vila-seca	21 febrer 2020
Ajuntament del Morell	14 febrer 2020
Ajuntament de Constantí	26 febrer 2020
Ajuntament de la Pobla de Mafumet	12 març 2020
Ajuntament de Reus	No respon
Ajuntament de Salou	No respon

Així mateix, el mateix document de sol·licitud d'informació es va traslladar a tot un conjunt d'organismes i entitats diverses per si consideraven oportú fer arribar al Síndic les seves observacions sobre l'assumpte.

- Diputació de Tarragona
- Consell Comarcal del Tarragonès
- Consell Comarcal del Baix Camp
- Federació de Municipis de Catalunya
- Associació Catalana de Municipis
- Delegació del Govern de l'Estat a Catalunya
- CCOO de Catalunya
- UGT de Catalunya
- Universitat Rovira i Virgili

- Associació Empresarial Química de Tarragona
- Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans-Ecològistes de Catalunya (Gepec-Edc)
- Plataforma Cel Net
- Federació d'Associacions de Veïns de Tarragona
- Associació de Veïns de Bonavista
- Associació de Veïns de Campclar
- Abertis

Cal fer constar que CCOO de Catalunya va fer arribar al Síndic un document de resposta en data 18 de febrer de 2020 i Acesa (Abertis), en data 7 d'abril de 2020.

3. Altres investigacions en curs

En data 19 de febrer de 2020 el Síndic va enviar al Parlament de Catalunya el document de sol·licitud d'informació del Síndic perquè es valorés l'oportunitat d'incorporar-lo al conjunt de materials de treball de la Comissió d'Estudi de la Seguretat del Sector de la Petroquímica, aprovada pel Ple del Parlament en data 13 de febrer de 2020. En data 26 de febrer de 2020 el Parlament de Catalunya va informar del lliurament d'una còpia del document esmentat als grups i subgrups parlamentaris, atès que en aquella data encara no s'havia constituït la comissió d'estudi.

Pel que fa a les actuacions judicials en curs, l'Ajuntament de la Canonja va informar el Síndic que el Jutjat d'Instrucció 1 de Tarragona havia obert procediment de diligències prèvies 261/2020-AC.

Així mateix, el Diari de Tarragona de data 22 d'abril de 2020 també informava del següent:

- El Jutjat d'Instrucció 1 de Tarragona continua amb les actuacions obertes el mateix dia de l'explosió sota secret de sumari.
- El Departament d'Empresa i Coneixement ha adjudicat a l'empresa consultora noruega NV GNL l'elaboració d'un informe de l'explosió i les seves causes i del que s'ha de fer perquè la situació no es pugui tornar a repetir.
- L'empresa Iqoxe va encarregar el seu propi informe a l'Institut Químic de Sarrià.

Finalment, cal indicar que en data 4 de maig de 2020 el Govern de la Generalitat va presentar l'Informe final de la Taula d'avaluació i seguiment de l'accident de l'empresa Iqoxe a la petroquímica del Camp de Tarragona el 14 de gener del 2020. Aquest informe del Govern no fa cap referència a l'actuació d'ofici iniciada pel Síndic de Greuges l'endemà de l'explosió. Entre altres conseqüències de l'explosió, aquest informe constata el següent:

“Ha provocat desconcert i preocupació entre la ciutadania. Ha generat inquietud a l'entorn de les condicions mediambientals i de salut de les persones i ha generat debat sobre la seguretat, els riscos ambientals i la gestió de les emergències químiques, així com sobre el model econòmic del Camp de Tarragona. Un dels aspectes que ha generat més neguit a la ciutadania és quina ha de ser la reacció immediata davant d'un accident químic, quan cal el confinament general de la població i com s'avisava la població amb l'activació de sirenes.”

L'informe també evidencia que cal revisar els protocols existents en matèria d'emergències i protecció civil i actualitzar-los, i també la necessitat de dur a terme simulacres.

Finalment, l'informe fa un conjunt de propostes de millora en els àmbits d'emergències i protecció civil, la informació a la ciutadania i la comunicació, la seguretat i salut laboral, la qualitat ambiental, la salut i la seguretat industrial.

4. La informació rebuda de les administracions

A continuació, es recull la informació sol·licitada a les administracions en el document enviat en data 29 de gener de 2020 i les respostes rebudes, seguint la mateixa estructura, títol i numeració de cada apartat. També s'inclou una síntesi i/o extracte de les informacions facilitades pels ajuntaments afectats i de la que han fet arribar al Síndic tant CCOO de Catalunya com Acesa (Abertis).

4.1. Departament d'Interior

La resposta del Departament d'Interior es va rebre en data 25 de febrer de 2020 i cal destacar que, en lloc d'optar per una resposta global, l'informe rebut detalla les respostes per a cadascuna de les preguntes incloses en el document de sol·licitud d'informació del Síndic. Per aquest motiu, en els quadres següents es reproduïx fidelment la resposta rebuda.

Amb relació als missatges de Twitter:

<i>Preguntes a la Direcció General de Protecció Civil</i>	<i>Respostes</i>
L'òrgan que gestiona el compte de Twitter @emergenciescat	El Gabinet de Premsa de la Direcció General de Protecció Civil
Si hi ha un protocol o guia que determini quin n'ha de ser l'ús en casos d'emergència o activació d'un pla especial com el PLASEQCAT	Se segueix la guia d'ús de xarxes socials de la Generalitat de Catalunya i el principi general de màxima informació cap a la ciutadania.
La valoració que es fa de l'efectivitat dels missatges de Twitter com a sistema d'avís a la població i del seu abast	Se'n fa una valoració positiva tot i ser conscients que és un mitjà que no arriba a tota la població. Per això, el seu ús és en paral·lel als altres sistemes, també d'abast parcial (notes de premsa, contacte amb mitjans de comunicació, intervencions als mitjans de comunicació,...).
La valoració que es fa de l'efectivitat dels missatges de Twitter com a sistema de relació amb els mitjans de comunicació	Se'n fa una valoració positiva, ja que en situació de gran emergència és molt difícil atendre tots els mitjans de comunicació alhora per l'allau de peticions simultànies. En aquest context, els mitjans de comunicació fan ús del Twitter @emergenciescat com a font d'informació oficial.
Les altres xarxes socials que es fan servir	El Gabinet de Premsa de la Direcció General de Protecció Civil també disposa i gestiona el compte @emergenciescat de la xarxa social Facebook.

Amb relació a la manca d'activació de les sirenes i el confinament de la població:

<i>Preguntes a la Direcció General de Protecció Civil</i>	<i>Respostes</i>
Si els missatges de Twitter que demanaven el confinament de la població van ser ordenats pel director del PLASEQCAT	Els missatges de Twitter no van ser ordenats pel director del PLASEQCAT.
Els motius pels quals no es van activar les sirenes o la megafonia mòbil, tot i que el PLASEQCAT determina que “el senyal de confinament es donarà per l'activació del sistema d'avisos a la població (sirenes o megafonia mòbil)”	No es van activar les sirenes de risc químic seguint els criteris del PLASEQCAT. El Pla preveu que l'ordre de confinament –i, per tant, l'activació de les sirenes per alertar del confinament– es limita a accidents de categoria 3 (aquells que tinguin com a conseqüències possibles víctimes, danys materials greus o alteracions greus del medi ambient en zones extenses a l'exterior de la instal·lació industrial) i sempre que escaigui d'acord amb la informació disponible del director del pla d'emergència interior (empresa) o del cap del grup d'intervenció (Bombers de la Generalitat). En els moments posteriors a l'accident no es va disposar d'informació que permetés concloure aquestes condicions d'afectació. D'altra banda, el compte de Twitter @emergenciescat de la Direcció General de Protecció Civil va informar del confinament com a recomanació a les zones on arribava el fum de l'incendi. Així, es va anar concretant la informació a mesura que estaven disponibles les dades operatives. A més, a les 19:34 hores, va informar de l'activació de les sirenes de risc químic de la Pineda, Bonavista, la Canonja i la Universitat Laboral perquè així es va preveure quan es va poder confirmar la implicació d'òxid d'etilè en l'accident i es va considerar necessària l'ordre de confinament general de la població. En el mateix moment es va rebre informació de l'empresa i de Bombers de la Generalitat que no es preveia la presència de núvol tòxic i, per tant, finalment es va descartar l'ordre de confinament i no van sonar les sirenes de risc químic. Finalment, consta que les policies locals van fer ús de la megafonia mòbil per informar de l'accident la població de les zones més properes.
La valoració que es fa de l'aplicació del PLASEQCAT en aquest punt i la necessitat que es revisi o s'actualitzi	L'avaluació inicial de la resposta indica que es van seguir els criteris del PLASEQCAT en aquest punt. Alhora, s'està estudiant la revisió dels criteris del pla d'acord amb les lliçons apreses d'aquest accident i, especialment, els efectes que va produir, molt superiors als previstos en els informes de seguretat industrial disponibles sobre els quals es fonamenta la resposta.

Amb relació a la informació a la població:

Preguntes a la Direcció General de Protecció Civil	Respostes
L'aplicació del PLASEQCAT en aquest punt i, en concret, sobre la informació facilitada a les emissores de ràdio esmentades i als altres mitjans previstos a l'efecte de garantir el dret a la informació de les persones afectades	De forma continuada es va facilitar als mitjans de comunicació la informació disponible tant per les xarxes socials com per contacte directe.
La valoració que es fa de l'aplicació del PLASEQCAT en aquest punt i la necessitat que es revisi o s'actualitzi, en especial pel que fa a la incorporació d'altres sistemes telemàtics d'avís a la població (per exemple, via SMS, app, etc.)	La Direcció General de Protecció Civil va identificar fa anys la necessitat d'implantar sistemes d'alerta a la població complementaris a les sirenes de risc químic i, especialment, d'un sistema universal d'alerta geolocalitzada a telèfons mòbils. La Direcció General de Protecció Civil va realitzar uns primers estudis tècnics basats en el concepte <i>cell broadcast</i> (difusió per cel·les), amb la finalització d'una prova pilot l'any 2012 en el marc d'un simulacre a la zona del sector químic de la Tordera. El desenvolupament d'aquest sistema va quedar aturat per manca de col·laboració de les operadores de telefonia mòbil en el context d'una competència que no depèn de la Generalitat de Catalunya (telecomunicacions). D'altra banda, la Directiva (UE) 2018/1972 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de desembre de 2018, per la qual s'estableix el Codi europeu de les comunicacions electròniques, estableix, en l'article 110, sobre el sistema d'alerta públic, que, amb data límit de 21 de juny de 2022, els estats membres vetllaran perquè els proveïdors de serveis mòbils de comunicacions interpersonals basats en numeració transmetin les alertes públiques per emergències o catàstrofes als usuaris finals afectats. Arran d'aquesta directiva, dels accidents a l'entorn químic de Tarragona i de les diferents emergències greus produïdes per inundacions o altres riscos l'any 2018 i 2019, la Direcció General de Protecció Civil va tornar a reclamar el desenvolupament d'aquest sistema amb un informe emès el novembre de 2019, amb l'objectiu de disposar del sistema com més aviat millor.

Amb relació a la gestió de la mobilitat:

<i>Preguntes a la Direcció General de Protecció Civil</i>	<i>Respostes</i>
Les actuacions que, en aplicació del PLASEQCAT, es van fer per controlar els accessos al polígon petroquímic sud i ordenar la mobilitat als carrers, les carreteres, les autopistes i les vies de ferrocarril dels municipis propers	El grup d'ordre del PLASEQCAT, coordinat pel Cos de Mossos d'Esquadra i amb participació de les policies locals dels municipis afectats, va realitzar els controls d'accessos d'acord amb la zona de seguretat establerta pel grup d'intervenció. La dificultat d'identificar la instal·lació industrial afectada –i, per tant, l'escenari accidental– va dificultar aquests controls pel fet de no poder associar a l'activació del PLASEQCAT la fitxa concreta amb distàncies d'afectació i punts de tall previstos. No obstant això, a través d'una intervenció proactiva i del reforç de la coordinació tant des del CECAT com sobre el terreny al Centre de Comandament Avançat, es van poder fixar els punts de control. Tal com està previst, els controls d'accessos i talls de vies es van fer per evitar l'accés de la població a la zona de risc i alhora per garantir la mobilitat dels serveis d'emergència. Es va garantir l'accés i la sortida amb seguretat dels treballadors de les plantes afectades pels talls, i especialment de les afectades per la normativa de risc químic, per tal de garantir el seu funcionament en mode segur. Els talls ferroviaris es van aplicar preventivament a causa de la proximitat de les línies ferroviàries a la instal·lació industrial afectada i es va establir contacte permanent amb Renfe i Adif.
Si es va fer alguna actuació en relació amb l'empresa concessionària de l'autopista AP-7 i l'aixecament de les barreres de peatge durant l'emergència	La Direcció General de Protecció Civil no va instar a aquesta acció i no consta que es realitzés.

Amb relació a les mesures d'autoprotecció de l'empresa:

<i>Preguntes a la Direcció General de Protecció Civil</i>	<i>Respostes</i>
Les actuacions d'inspecció i de revisió de l'estat de les mesures i dels mitjans d'autoprotecció existents a l'empresa Iqoxe abans de l'accident	El Pla d'autoprotecció de l'empresa Industrials Químicas del Óxido de Etileno consta actualment en tramitació. L'última versió presentada va ser el 29 de novembre de 2019 i està en tramitació d'informe. Prèviament se n'havia presentat una versió en data 11 de novembre de 2017 i posteriorment en data 27 de novembre de 2018, amb informe tècnic desfavorable per part de la Direcció General de Protecció Civil en ambdós casos. D'altra banda, consta la realització de simulacres interns anuals des de l'any 2009, amb l'única excepció de l'any 2014, i amb la participació del Cos de Bombers de la Generalitat l'any 2015.

Amb relació a actuacions de rehabilitació:

<i>Pregunta a la Direcció General de Protecció Civil</i>	<i>Respostes</i>
Si s'ha previst alguna actuació o pla de recuperació o rehabilitació dels danys causats per l'explosió a l'empresa Iqoxe en els béns i els immobles públics i privats (especialment habitatges i establiments comercials)	Aquestes accions s'estan realitzant a través dels ajuntaments dels municipis afectats, que han habilitat diferents mecanismes d'informació i assessorament a la població afectada. La Generalitat manté el contacte amb els ajuntaments a través de les reunions que es mantenen en el territori d'avaluació postemergència per garantir la coordinació.

4.2. Departament de Territori i Sostenibilitat

La resposta del Departament de Territori i Sostenibilitat es va rebre en dates 11 de febrer i 2 de març de 2020 i es recull en els quadres següents.

Amb relació a l'obligació de l'Administració de vetllar pel compliment de la legislació ambiental:

<i>Preguntes a la Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic</i>	<i>Respostes</i>																				
El resultat de les actuacions de seguiment ambiental (pla i programa d'inspecció ambiental, visites d'inspecció) dutes a terme amb relació a l'empresa Iqoxe en els darrers anys	L'empresa Iqoxe disposa de tres establiments al municipi de la Canonja, tots tres coberts pel Pla d'inspecció ambiental integrada del Departament de Territori i Sostenibilitat.																				
Les actuacions inspectores i/o sancionadores dutes a termes amb relació a l'empresa Iqoxe en els darrers anys	L'establiment on es va produir l'accident va ser Iqoxe Planta la Canonja, amb IDQA 00953 (planta de fabricació d'òxids d'etilè i derivats d'òxid d'etilè i òxid de propilè). Les inspeccions dutes a terme i les declaracions de l'informe d'inspecció emeses per les unitats responsables són les següents: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Any</th> <th>Data emissió informe final inspecció</th> <th>Unitat inspecció</th> <th>Decl. Informe final inspecció</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2016</td> <td>22/02/17</td> <td>OGAU TAR</td> <td>adequat</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>23/05/18</td> <td>OGAU TAR</td> <td>adequat</td> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>07/01/19</td> <td>SIICAA*</td> <td>adequat</td> </tr> <tr> <td>2019</td> <td>En tramitació</td> <td>SIICAA</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> *Servei d'Informació, Inspecció i Control Ambiental d'Activitats del Departament de Territori i Sostenibilitat	Any	Data emissió informe final inspecció	Unitat inspecció	Decl. Informe final inspecció	2016	22/02/17	OGAU TAR	adequat	2017	23/05/18	OGAU TAR	adequat	2018	07/01/19	SIICAA*	adequat	2019	En tramitació	SIICAA	
Any	Data emissió informe final inspecció	Unitat inspecció	Decl. Informe final inspecció																		
2016	22/02/17	OGAU TAR	adequat																		
2017	23/05/18	OGAU TAR	adequat																		
2018	07/01/19	SIICAA*	adequat																		
2019	En tramitació	SIICAA																			

Amb relació a la responsabilitat mediambiental:

<i>Preguntes a la Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic</i>	<i>Respostes</i>
L'inici de l'expedient administratiu previst en la Llei estatal 26/2007 per determinar les responsabilitats de l'empresa Iqoxe en la producció dels danys ambientals i reclamar-ne la reparació corresponent	Els Serveis Territorials a Tarragona del Departament han obert l'expedient núm. AC 008/2020 de responsabilitat mediambiental, d'acord amb la Llei 26/2007. En aquest cas, a l'operador (l'empresa Iqoxe, inclosa en l'annex III de la Llei), se li atribueix un règim de responsabilitat objectiva, per la qual, a més de les mesures preventives i d'evitació, té l'obligació de dur a terme les mesures de reparació, complementàries i compensatòries, en cas que s'hagin produït danys significatius a les aigües, sòls, espècies silvestres i/o als seus hàbitats. Passada la fase d'emergència, compresa entre el moment de l'accident i el moment en què queda estabilitzada la situació amb la contenció de les substàncies potencialment causants de danys ambientals, s'ha de procedir a la determinació de l'existència de danys ambientals significatius o no. En data 27 de gener de 2020 s'ha requerit a l'operador la següent informació: ~ Model C1: Comunicació d'amenaça imminent de danys i de les mesures de prevenció i d'evitació de nous danys adoptades i sol·licitud d'inici del procediment d'exigència de responsabilitat mediambiental, d'acord amb el Protocol d'actuació en cas d'incident en el context de la normativa de responsabilitat mediambiental i procediment administratiu d'exigència de responsabilitat mediambiental del Ministeri de Transició Ecològica. ~ L'anàlisi de riscos mediambientals realitzat a l'activitat d'acord amb la declaració responsable d'Iqoxe [...], presentada en data 24 d'octubre de 2018 a la Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic, en els termes establerts en la Llei 26/2007 i en el Reial decret 2090/2008 amb relació a la constitució de garantia financera obligatòria. ~ Certificat d'implantació vigent d'un sistema de gestió ambiental d'acord amb la norma UNE-EN-ISO14.001 a les instal·lacions d'Iqoxe al municipi de la Canonja.

	~ Informació complementària de què disposi l'operador sobre l'accident que pugui ser de rellevància, així com mesures previstes per evitar possibles amenaces derivades de l'incident. Un cop s'hagi determinat l'existència de danys significatius o no, d'acord amb l'article 45 de la Llei, l'autoritat competent resoldrà motivadament i de forma expressa els procediments d'exigència de responsabilitat mediambiental, bé exigint a l'operador la responsabilitat mediambiental en què hagi incorregut, bé declarant que no hi ha aquesta responsabilitat.

Amb relació a la informació sobre la qualitat de l'aire, l'aigua, el sòl i el subsòl:

<i>Preguntes a la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural</i>	<i>Respostes</i>
Les actuacions dutes i/o previstes per garantir el dret d'accés a la informació ambiental en relació amb qualitat de l'aire, l'aigua, el sòl i el subsòl afectats per l'explosió a l'empresa Iqoxe La informació facilitada al públic sobre la qualitat de l'aire als municipis afectats per l'activació del PLASEQCAT i els mitjans utilitzats per donar compliment a l'article 28.10 del Reial decret 102/2011	En compliment de la Llei 27/2006, de 18 de juliol, per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient, el Servei d'Informació Ambiental de la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural posa a disposició de la ciutadania els tres canals següents per atendre les consultes de caire ambiental: ✳ Bústia de contacte amb el Departament de Territori i Sostenibilitat ✳ Atenció telefònica de 8 del matí a 3 de la tarda ✳ Visites presencials de 9 a 14 Entre el 14 de gener, data en què es va produir l'accident, i el 5 de febrer, al Servei d'Informació Ambiental s'han rebut 225 trucades de telèfon i 81 correus electrònics de consultes ambientals. Cap d'aquestes consultes s'han referit a l'accident. El dia 15 de gener es va destacar en el web de Medi Ambient la possibilitat de descarregar-se l'aplicació mòbil AireCat per poder fer un seguiment de la qualitat de l'aire. Aquesta app permet obtenir informació sobre la qualitat de l'aire que es respira, així com el pronòstic previst per al dia en curs i els dies següents. En la pàgina web de la Generalitat es facilita informació en temps real de l'estat de l'aire, obtinguda per les estacions de mesurament que

hi ha distribuïdes per tot el territori català. Els contaminants que es descriuen són els descrits en el Reial decret 102/2011 relatiu a la millora de la qualitat de l'aire. Tanmateix, no totes les cabines de control de la qualitat de l'aire analitzen els mateixos elements, ja que cadascuna està habilitada per analitzar-ne uns de determinats d'entre els que mana la normativa.

En la pàgina web del Departament, es mostra la informació següent:

- Informació en temps real de les dades provisionals de qualitat de l'aire, obtingudes a través de les cabines de control de la qualitat de l'aire.
- Informe anual dels contaminants indicats en el Reial decret 102/2011.
- Informació sobre la qualitat de l'aire de Tarragona (inclou les autoritzacions ambientals, inspeccions i declaracions d'emissions de les indústries del Camp de Tarragona). Dins d'aquest apartat es poden consultar els informes mensuals de compliment dels valors límit d'emissió per empreses.
- Informes anuals de l'estat de l'aire de Catalunya, així com sobre el pla de vigilància específic del Camp de Tarragona.
- Apartat específic en què es mostren els avisos d'episodis ambientals (airenet.gencat.cat).
- Qualitat de l'aire a Catalunya: resum anual per zones de qualitat de l'aire, consulta de valors anuals per contaminant i consulta de valors per any per a cada una de les estacions de la Xarxa de Vigilància i Previsió de la Contaminació Atmosfèrica (www.qualitatdelaire.cat).

D'altra banda, i com a informació addicional pel que fa a la prevenció i el control de les activitats, en el web del Departament s'informa sobre:

a) Informes d'inspecció ambiental integrada. Es poden consultar des del 2014 els informes de les inspeccions ambientals integrades executades en el marc del Programa anual d'inspecció i un hipermapa de Catalunya amb tots els informes (<http://mediambient.gencat.cat/informesinspeccioambientalintegrada>)

	b) Registre d'emissions i transferència de contaminants PRTR. Es poden consultar les dades públiques d'emissions a l'aire i a l'aigua i de transferència de residus corresponents al 2018 i un hipermapa dels establiments PRTR. c) Ponència Ambiental. S'hi poden trobar tots els acords de la Ponència Ambiental. d) Aplicació web d'autoritzacions ambientals. En aquesta aplicació es fan públiques les resolucions administratives mitjançant les quals s'han atorgat les autoritzacions ambientals als establiments de Catalunya. En aquest apartat també es poden consultar les declaracions d'impacte ambiental de les activitats incloses en l'annex I.3 i II de la Llei 20/2009, de prevenció i control ambiental de les activitats (http://mediambient.gencat.cat/pcca)

4.3. Departament d'Empresa i Coneixement

La resposta del Departament d'Empresa i Coneixement es va rebre en data 19 de febrer de 2020 i es reproduïx fidelment en el quadre següent.

Amb relació a la seguretat industrial:

<i>Pregunta a la Direcció General d'Energia, Seguretat Industrial i Seguretat Minera</i>	<i>Respostes</i>
Les actuacions de control i/o inspecció dutes a terme amb relació a l'empresa Iqoxe en els darrers anys per garantir el compliment de la normativa de seguretat industrial.	La normativa de Seguretat Industrial que s'aplica a l'establiment de l'empresa Iqoxe, ubicat a la zona petroquímica de Tarragona, és el Reial decret 840/2015, de 21 de setembre, pel qual s'aproven mesures de control dels riscos inherents als accidents greus en els quals intervinguin substàncies perilloses, i els reglaments tècnics de seguretat industrial específics. Per tal de garantir el compliment d'aquesta normativa, l'establiment de l'empresa Iqoxe ha estat inspeccionat anualment des de l'any 2001. La darrera inspecció es va dur a terme l'11 de desembre de 2019.

4.4. Les informacions rebudes dels ajuntaments

4.4.1. Ajuntament de Tarragona

En data 14 de febrer de 2020 l'Ajuntament de Tarragona va enviar un informe que, al seu torn, inclou els informes emesos per diferents unitats municipals, com ara l'Assessoria Jurídica, els departaments de Coordinació Territorial i Disciplina Urbanística, l'Institut Municipal de Serveis Socials de Tarragona i Protecció Civil.

L'Assessoria Jurídica informa que es va posar en marxa un protocol d'assessorament a prestar per l'Oficina Municipal d'Atenció Ciutadana (OMAC), amb la finalitat d'orientar la ciutadania de les diverses vies de què disposa per reclamar els danys causats en funció de si 1) tenen assegurança de danys a la llar, 2) no disposen d'assegurança o aquesta no cobreix els danys causats per Iqoxe i 3) la persona afectada vol presentar una denúncia penal pels fets. L'informe indica que “en cas que l'afectat opti per presentar una reclamació davant de la companyia asseguradora de l'empresa Iqoxe, l'Ajuntament s'ofereix per gestionar la petició mitjançant la mateixa OMAC, des d'on s'obre expedient individualitzat de cada reclamació, entrant les dades aportades per l'interessat al registre municipal. Posteriorment, les sol·licituds són adreçades a l'Assessoria Jurídica, que s'encarrega de formular les reclamacions individuals a la companyia asseguradora d'Iqoxe a l'objecte que aquesta tingui constància dels sinistres corresponents”.

La Unitat de Coordinació del Territori informa del següent: “A les 19.30 hores del dia 14 de gener personal tècnic de l'àrea es va personar a l'edifici de la plaça García Lorca en rebre un avís d'esfondrament d'un dels habitatges. Es va poder comprovar que l'impacte d'un projectil procedent de l'explosió que aquella mateixa tarda s'havia produït a l'empresa Iqoxe havia impactat contra una finestra del pis tercer [...], havia produït un esvoranc en el forjat i, com a conseqüència de l'impacte, s'havien causat importants danys materials al pis segon [...] i la mort del propietari del dit habitatge. També es va poder comprovar que estava afectat el forjat d'aquest habitatge i que s'havia produït afectació al pis primer. [...] En vista dels danys materials es va ordenar la prohibició d'ocupació dels tres habitatges. Es va repetir visita al lloc dels fets al matí del dia 15 a l'efecte d'ampliar la revisió a la llum del dia. En aquesta visita el comandament dels Mossos d'Esquadra ens va requerir la retirada de la peça de metralla; acció que es efectuar el dia 16. Actualment s'està portant a terme l'encàrrec rebut de l'alcaldia de coordinar amb els propietaris i familiars dels tres habitatges afectats i Iqoxe, les mesures necessàries per facilitar l'execució de les obres per restablir les condicions d'habitabilitat afectades per l'explosió”.

La Unitat de Disciplina Urbanística informa que el 14 de gener de 2020 l'Ajuntament va habilitar el telèfon 977 296 141 de Disciplina Urbanística per als ciutadans que havien patit algun desperfecte i per als casos en què aquests desperfectes poguessin comportar un problema de seguretat. “Es van atendre al voltant de trenta trucades al telèfon esmentat i es van assessorar les persones sobre on s'havien de dirigir per dur a terme les reclamacions pertinents. De totes aquestes trucades, es va prendre nota de les que denotaven un perill per a la seguretat de les persones i [...] es van obrir tres expedients. [...] El Departament de Disciplina Urbanística únicament ha intervingut en els supòsits en què s'ha detectat l'existència d'algun desperfecte que pogués comportar un perill per a les persones”.

L'Institut Municipal de Serveis Socials de Tarragona (IMSST) informa que la Coordinadora del Centre de Serveis Socials de Ponent (Torreforta, Camp Clar i Bonavista), juntament amb la psicòloga i el gerent d'IMSTT, es van personar l'endemà de l'accident a la plaça García Lorca. Tot i que no van poder parlar amb les famílies afectades, ja que no eren a l'edifici, van deixar les seves acreditacions als Mossos d'Esquadra que custodiaven l'escenari perquè les famílies afectades, de les quals en aquell moment no hi havia representació, s'hi poguessin posar en contacte.

Posteriorment, es van programar accions dinàmiques d'acompanyament i de suport psicològic a les persones de la zona que volguessin assistir-hi i suport psicològic d'urgència al CSS Ponent. En data 5 de febrer de 2020 s'havia donat suport psicològic a vuit persones de la zona de Torreforta i dues de Zona Centre, que van ser ateses igualment a CSS Ponent. Es va preveure una sessió grupal de comiat del procés d'acompanyament

psicològic, adreçat a les persones ateses individualment que es va programar per al 14 de febrer, amb la conducció de la psicòloga de serveis socials.

L'IMSTT ha posat a disposició de la ciutadania la psicòloga dels serveis socials de Zona Ponent (Centre Immaculada Sastre) per donar suport psicològic individualitzat a les persones que ho requereixin. El mateix dia de l'explosió, sobre les 19 hores, es va personar un equip de Creu Roja per donar suport psicològic i d'atenció a les possibles víctimes i veïnat de l'edifici de la plaça García Lorca.

Finalment, l'informe de Protecció Civil de l'Ajuntament de Tarragona recull les mancances detectades en l'aplicació del PLASEQCAT en els termes següents:

“Hi va haver un desfasament temporal i també de ritme de producció entre la informació a través de Twitter i/o altres xarxes socials a la ciutadania i la informació oficial a les altres administracions actuant a través dels comunicats CECAT, en detriment d'aquesta última, ja que la primera sortia amb molta més velocitat. La informació ‘pública’ o ‘publicada’ no hauria de ser més ràpida ni més ampla que la comunicació oficial als organismes amb competències en protecció civil. [...] Del contingut dels tuits que s’anaven veient, es treu la conclusió que la persona que els enviava no coneixia o se sabia situar geogràficament al lloc de l'accident i als voltants.”

“[...] Caldria fer un gran reforç d'informació a la població. Cal considerar com un problema per a la població que es doni difusió que no hi ha afectació exterior quan es va produir gran nombre d'objectes projectats a gran distància, amb els resultats ja coneguts.”

L'informe de Protecció Civil de l'Ajuntament també inclou una sèrie de propostes de millora:

- Utilitzar les mateixes torres amb les quals, a través dels altaveus, es difon el so de les sirenes per poder fer també avisos de megafonia.
- Estudiar la implantació d'un sistema de geolocalització utilitzant la telefonia mòbil que es detectés dins de la zona de vulnerabilitat definida pels serveis d'emergència, i més tenint en compte l'índex de població flotant en el territori, que de ben segur desconeixia el significat de les sirenes.
- Els sistemes de detecció de contaminants instal·lats en determinades empreses del sector químic, que actualment serveixen com a mesuradors dels llindars d'afectació als treballadors, han de disposar de connexió automàtica amb el CECAT.

D'aquesta manera, les dades obtingudes sempre podrien estar avaluades de manera immediata pels tècnics del CECAT i, si escau, valorar la possible afectació a la població vulnerable del voltant.

- Instal·lació d'estacions de mesurament ubicades estratègicament entre la indústria i la població, amb l'objecte de fer una detecció precoç de concentracions perilloses de substàncies tòxiques o inflamables.
- Els informes de seguretat industrial han d'avaluar escenaris d'accident d'explosió i estudi de possibles conseqüències pel que fa a l'abast de possibles projeccions d'elements estructurals.

4.4.2. Ajuntament de la Canonja

En data 2 de març de 2020 l'Ajuntament de la Canonja va comunicar al Síndic que no podia lliurar la informació sol·licitada perquè “el Jutjat d’Instrucció 1 de Tarragona havia obert procediment de diligències prèvies 261/2020-AC, pel qual, entre d’altres, havia requerit a l’Ajuntament de la Canonja diversa documentació relativa a l’empresa Iqoxe, i que les diligències han estat declarades secretes”.

4.4.3. Ajuntament de Vila-seca

En data 21 de febrer de 2020 l'Ajuntament de Vila-seca va facilitar una cronologia de la gestió de l'emergència i va informar del següent:

“Des de l’explosió, tot i que encara no s’havia activat formalment l'emergència, la integració de la Policia Local al Grup d’Ordre del PLASEQCAT juntament amb els Bombers de la Generalitat i els Mossos d’Esquadra es va fer de forma natural i automàtica, just després de l’explosió, a les 18.35 hores.

El mateix va succeir amb l’activació del PAM i membres del Comitè d’Emergències per part de l’alcalde al Centre de Coordinació Municipal (CECOPAL), que, tot i desconèixer la font, procedència o abast de l’accident, s’activen i comencen a treballar amb la màxima implicació des del primer moment segons estableix el Document únic de protecció civil municipal (DUPROCIM): Avisos a la població per a confinament preventiu amb megafonia, gestions telefòniques a tots els equipaments i centres esportius a l’aire lliure i coberts, informació a la població a través de les xarxes socials, valoració del risc i assessorament a l’alcalde, entre d’altres.

La problemàtica principal va estar en el retard de l’arribada d’informació oficial a través del CECAT, la qual va provocar confusió i/o dilació en la presa de decisions.

Quant a avisos a la població, en no disposar a nivell local de mitjans automàtics, els avisos als grups vulnerables i a la població es van fer de forma individual i amb mitjans manuals, és a dir, es trucava de forma individual als equipaments, i els avisos a la població es realitzaven amb megafonia amb els vehicles de la policia.

Per altra banda, a nivell de xarxes socials, l’alcalde informava puntualment la població a través del seu Facebook, tasca que el cap de Premsa va continuar i ampliar mitjançant els canals oficials, com són la pàgina web de l’Ajuntament i twitter, per garantir la màxima difusió.

L’experiència viscuda reclama una major exigència en matèria de seguretat, sobretot pel que fa a l’activació d’alertes i més ràpida transmissió de la informació.

Durant l'emergència CECAT i CECOPAL estaven en contacte, però la presa de decisions quedava obstaculitzada per la manca d’informació en temps real. Des de l’àmbit municipal cal destacar la coordinació i professionalitat dels grups actants: Grup d’Intervenció, Grup d’Ordre, Grup Logístic, Grup Sanitari i Grup de Control Ambiental.”

4.4.4. Ajuntament del Morell

En data 14 de febrer de 2020 l'Ajuntament del Morell va facilitar una cronologia de la gestió de l'emergència i se'n destaca el següent:

“Immediatament a l'activació del PAM del Morell, sobre les 19.15 hores, Emergències publica un tuit on recomana el confinament per a diferents municipis entre els quals es troba el Morell. Fins al moment no es va rebre cap trucada, correu electrònic ni missatge amb instruccions des del CECAT amb el que s'havia de fer, tot ho següiem pel Twitter d'Emergències.

A les 19.26 hores, des del CECOPAL es comprova de nou mitjançant els canals oficials d'Emergències que el confinament resta restringit als municipis de la Canonja i Vila-seca. És en aquest moment quan des del nostre centre de coordinació es decideix fer ús de la megafonia del vehicle de protecció civil per informar la població que al Morell no era necessari el confinament. L'emissió dels comunicats des del vehicle es van fer per a tot el municipi fins a les 21 hores, aproximadament.

A les 19.30 hores, el Sr. alcalde del Morell truca al CECAT per confirmar la informació que s'estava seguint a les xarxes socials des dels canals oficials i que al Morell no era necessari el confinament de la població.

Des de les 19.30 hores fins a les 21 hores, aproximadament, es va recórrer el municipi amb el vehicle de protecció civil, emetent el mateix missatge que s'havia publicat al Twitter des d'Emergències: al Morell no calia el confinament de la població. Des del CECOPAL es va informar en tot moment l'Escola de Música del que estava succeint, ja que a la resta de centres docents no tenien activitat en aquell moment.”

L'informe de l'Ajuntament del Morell també inclou les propostes de millora següents:

“1. Els comunicats, trucades telefòniques, etc. del CECAT als moments inicials de l'incident són de vital importància, d'ells dependrà que les administracions locals decideixin activar o no els seus PAM. En aquest accident l'alcalde del Morell no va rebre cap trucada de CECAT durant tota l'emergència.

2. Evitar que els comunicats o els missatges emesos per les xarxes socials corporatives siguin contradictoris i donin instruccions clares. No considerem que les recomanacions de confinament tinguin el mateix efecte sobre la població que una ordre de confinar-se. A la primera opció podem entendre que tinc l'opció de fer-ho, a la segona és una instrucció directa on no hi cap el dubte del que haig o no de fer.

3. L'activació de la xarxa RESCAT es va trobar a faltar. Els municipis que tenen polígons químics al seu territori ja disposen d'un canal de comunicacions comarques, que tot just serveix per emetre instruccions des de CECAT i tampoc se'n va fer ús.

4. La necessitat de facilitar de forma més àgil la informació a la població mitjançant missatges massius als telèfons mòbils del sector del territori que es trobi afectat per l'accident, sistema que des del nostre parer és molt més efectiu que les sirenes i fins i tot que les xarxes socials, les quals no tothom segueix.”

4.4.5. Ajuntament de Constantí

L'informe de l'Ajuntament de Constantí es va rebre en data 26 de febrer de 2020 i se'n destaca el següent:

“Les informacions que ens arribaren foren poc precises i de vegades contradictòries, ja que es va demanar confinar la població de Constantí via Twitter sense haver estat informat l'alcalde d'aquest extrem.

En aquest sentit, cal recordar que Twitter no és un canal oficial de comunicació. Sí que ho és el correu electrònic, el primer dels quals –el d'activació del PLASEQCAT– arriba a l'Ajuntament a les 18.59 hores, sense cap esment del confinament. El següent *mail*, de les 19.46 hores, parla només de confinament a les poblacions de Vila-seca i la Canonja, en el cas hipotètic que hi arribi el fum de l'incendi. Per tant, podem dir que arribaven informacions contradictòries als ajuntaments de les poblacions que previsiblement estaven afectades per l'explosió.”

4.5. La informació rebuda d'altres subjectes

4.5.1. CCOO de Catalunya

La resposta es va rebre en data 18 de febrer de 2020 i es reproduïx literalment tot seguit:

“[...] volem traslladar-vos l'agraïment de l'actuació practicada i posar el nostre sindicat al servei de qualsevol qüestió que ens pugui ajudar a garantir la seguretat dels treballadors i treballadores i de la ciutadania de les zones *colindants* al polígon petroquímic i de Catalunya en general. En aquest sentit, el nostre sindicat es mostra convençut que hem de fer compatible el manteniment d'un sector central per la nostra economia, i per a moltíssimes famílies de Catalunya, amb la seguretat en el treball i en el territori.

D'altra banda, i amb relació a les actuacions concretes, us comuniquem que el nostre sindicat també està realitzant les actuacions oportunes per determinar les causes de l'accident, així com establir futures actuacions per garantir la seguretat, i és en aquest sentit que creiem que al seu informe, que considerem molt complet, s'hauria de demanar una inspecció sobre aquelles qüestions vinculades al Departament de Treball en els temes relatius a la prevenció de riscos laborals, la coordinació d'activitats empresarials, la formació dels treballadors i treballadores o les càrregues de treball. Plantegem aquesta qüestió perquè les condicions de treball i la precarietat en el treball determinen en una part important la sinistralitat a la feina, i som de l'opinió que enriquiria molt l'actuació que vostès han iniciat d'ofici.”

4.5.2. Acesa (Abertis)

La resposta es va rebre en data 7 d'abril de 2020 i es reproduïx literalment tot seguit:

“[...] Durant el període d'activació del pla PLASEQCAT comunicat pel CECAT el dia 14/01/2020 fins a la seva desactivació comunicada el dia 29/01/2020 a les 16.20, Acesa va actuar en tot moment atenent els requeriments del CECAT i activant el seu PAU en forma coordinada amb el PLASEQCAT. Així mateix, la circulació del trànsit per l'AP-7 no va resultar afectada per l'incident i no es van produir retencions, talls de calçada o desviaments de trànsit provinent d'altres vies.”

5. Consideracions en matèria de protecció civil

El Síndic és conscient que l'accident a l'empresa Iqoxe ha obert un debat públic sobre el funcionament dels protocols d'emergència als municipis en els quals se situa la indústria petroquímica de Tarragona. També sobre les afectacions al medi ambient i a la salut pública de la població més propera a la indústria.

D'acord amb l'ordenament vigent, el Síndic té la funció de protegir i defensar els drets i les llibertats que reconeixen la Constitució i l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Amb aquesta finalitat, supervisa l'activitat de l'Administració de la Generalitat i dels ens locals, la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen, i la de les empreses privades que gestionen serveis públics o acompleixen activitats d'interès general o universal.

La realització d'aquesta actuació d'ofici ha permès detectar els drets de les persones que han resultat afectats i que, per tant, poden requerir, en més o menys intensitat, una actuació de reparació, d'acompanyament i, fins i tot de garantia, per part de les administracions. Per aquest motiu, en aquest apartat es fan una sèrie de consideracions des de la perspectiva dels drets de les persones en matèria de protecció civil.

5.1. La legislació estatal

L'article 1 de la Llei 17/2015, de 9 de juliol, del Sistema Nacional de Protecció Civil, defineix la protecció civil en els termes següents:

“La protecció civil, com a instrument de la política de seguretat pública, és el servei públic que protegeix les persones i els béns garantint una resposta adequada davant els diferents tipus d'emergències i catàstrofes originades per causes naturals o derivades de l'acció humana, tant si és accidental com intencionada.”

En coherència amb aquesta definició, la mateixa Llei reconeix en l'article 5.1 el dret a ser atès en cas de catàstrofe:

“Tots els residents en el territori espanyol tenen dret a ser atesos per les administracions públiques en cas de catàstrofe, de conformitat amb el que preveuen les lleis i sense més limitacions que les imposades per les mateixes condicions perilloses inherents a aquestes situacions i la disponibilitat de mitjans i recursos d'intervenció.”

A banda d'aquest dret, la Llei reconeix aquests altres:

- Dret a la informació (article 6 de la Llei 17/2015):

“1. Tots tenen dret a ser informats adequadament pels poders públics sobre els riscos col·lectius importants que els afectin, les mesures previstes i adoptades per fer-hi front i les conductes que s'hagin de seguir per prevenir-los. 2. Aquestes informacions s'han de proporcionar tant en cas d'emergència com preventivament, abans que les situacions de perill arribin a ser presents.”

- Dret a la participació (article 7 de la Llei 17/2015):

“1. Els ciutadans tenen dret a participar, directament o a través d’entitats representatives dels seus interessos, en l’elaboració de les normes i els plans de protecció civil, en els termes que s’estableixin legalment o reglamentàriament. 2. La participació dels ciutadans en les tasques de protecció civil s’ha de poder canalitzar a través de les entitats de voluntariat [..]”

5.2. La legislació catalana

L'article 132 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, amb el títol “Emergències i protecció civil”, determina el següent:

“1. Correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de protecció civil, que inclou, en tot cas, la regulació, la planificació i l’execució de mesures relatives a les emergències i la seguretat civil, i també la direcció i la coordinació dels serveis de protecció civil, que inclouen els serveis de prevenció i extinció d’incendis, sens perjudici de les facultats dels governs locals en aquesta matèria, respectant el que estableixi l’Estat en exercici de les seves competències en matèria de seguretat pública.”

La Llei 4/1997, de 20 de maig, de protecció civil de Catalunya, regula la protecció civil a Catalunya, la qual comprèn les accions destinades a protegir les persones, els béns i el medi ambient davant situacions de greu risc col·lectiu, de catàstrofes i de calamitats públiques. Aquesta llei determina els principis generals en els quals s’inspira la protecció civil:

- a) Solidaritat en l’assumpció de riscos i danys
- b) Responsabilitat pública i autoprotecció
- c) Proximitat i immediatesa de l’acció pública
- d) Integració de plans i recursos

El capítol II de la Llei es dedica als drets i els deures i inclou un seguit de determinacions de les quals cal destacar les següents:

“Article 4. Dret d’informació

1. Els ciutadans i ciutadanes tenen dret a ésser informats dels riscos col·lectius greus que els poden afectar i de les mesures públiques per a afrontar-los.
2. Les persones que es poden veure afectades per situacions de risc greu han de rebre informació i instruccions de manera àmplia, precisa i eficaç sobre les mesures de seguretat a prendre i la conducta a seguir en cas d’emergència.”

“Article 5. Dret de participació

Els ciutadans i ciutadanes tenen el dret a participar en els plans de protecció civil, en els termes que s’han d’establir per reglament.”

“Article 6. Dret i deure de col·laboració

1. Els ciutadans i ciutadanes tenen el dret a col·laborar en les tasques de protecció civil, d’acord amb el que estableixen els plans.

2. Els ciutadans i ciutadanes tenen el deure de col·laborar en les tasques de protecció civil, d'acord amb aquesta Llei i les instruccions de les autoritats de protecció civil.

3. El deure de col·laboració s'estén als simulacres que organitzin les autoritats de protecció civil.”

“Article 9. Mesures d'emergència per a la població

Entre les mesures d'emergència, correspon a l'autoritat de protecció civil d'acordar les següents:

- a) Evacuar o allunyar les persones dels llocs de perill.
- b) Recomanar el confinament de persones en llurs domicilis o en llocs segurs, d'acord amb les previsions dels plans corresponents.
- c) Restringir l'accés a zones de perill o a zones d'operació.
- d) Limitar i condicionar l'ús de serveis públics i privats i el consum de béns.
- e) Les altres que es considerin necessàries d'acord amb el que estableix el pla que en cada moment s'apliqui.”

“Article 11. Mitjans de comunicació

En les situacions d'emergència regulades per aquesta Llei, els mitjans de comunicació social de titularitat pública i privada són obligats a col·laborar amb les autoritats de protecció civil, i han de transmetre o, si escau, publicar, de manera prioritària i immediata, si l'emergència així ho requereix, i gratuïta la informació, els avisos i les instruccions que aquestes autoritats els facilitin. En tots els casos, s'ha d'indicar l'autoritat de protecció civil que genera el comunicat.”

Finalment, l'article 30 de la Llei 4/1997 determina que “els poders públics, dins llurs competències, han de restablir els serveis essencials per a la comunitat afectats per una catàstrofe o una calamitat”. En aquest sentit, la Llei fixa que “els poders públics han de col·laborar recíprocament en les tasques de rehabilitació, de restauració i de retorn a la normalitat. De manera especial, el Govern i les administracions supramunicipals han de prestar assistència als municipis per a elaborar i executar els plans de recuperació”.

L'article 31 regula els plans de recuperació en els termes següents:

“1. Els plens de les corporacions locals, en el cas que s'hagin activat exclusivament plans municipals, els consells comarcals o el Govern, en la resta de supòsits, poden aprovar un pla de recuperació de la normalitat, un cop finalitzada la situació d'emergència, en el qual s'ha de fer constar:

- a) La identificació i l'avaluació dels danys i els perjudicis produïts.
- b) Les mesures a adoptar directament per l'administració que aprova el pla, amb una programació temporal de les actuacions de rehabilitació.
- c) La proposta de mesures que correspon d'adoptar a altres administracions.”

Així mateix, l'article 33 estableix que “per a l'execució dels plans de recuperació, s'ha de crear una comissió de recuperació, integrada per representants de l'Administració de l'Estat, de l'Administració de la Generalitat i de la local, amb la missió de coordinar les mesures i els ajuts que estableix el pla per a les diverses administracions i, a aquests efectes, d'establir el procediment per a la sol·licitud d'ajuts i per a la materialització d'aquests”.

5.3. Una primera conseqüència: l'aprovació del nou PLASEQTA 2020

El nou pla PLASEQTA 2020 va ser aprovat pel Govern en data 10 de març de 2020 i substitueix el Pla especial d'emergència exterior del sector químic de Catalunya (PLASEQCAT), aprovat el 2007 (Acord GOV/17/2007, de 6 de febrer) i revisat el 2015 (Acord GOV/29/2015, de 3 de març) i que va regir durant l'emergència de l'explosió d'Iqoxe.

El nou PLASEQTA 2020, com indica l'acord d'aprovació, “suposa la recuperació del Pla d'emergència exterior del sector químic de Tarragona, en la versió actualitzada PLASEQTA 2020, com a pla amb entitat pròpia i plena autonomia”.

Alhora, el nou PLASEQTA 2020 “presenta una estructura operativa, de coordinació i direcció pròpia i uns criteris operatius específics en resposta a l'anàlisi de les necessitats del territori que ha de protegir en cas d'emergència. Aquestes necessitats responen als factors singulars de perill, vulnerabilitat i exposició que es donen en aquest territori amb relació als establiments industrials que manipulen substàncies perilloses”.

La Direcció del nou PLASEQTA 2020 correspon al delegat del Govern de la Generalitat a Tarragona, mentre que la direcció del PLASEQCAT correspon al conseller d'Interior.

Un element que cal destacar positivament és que el PLASEQTA 2020 defineix els grups crítics de població a efectes de la zona d'alerta i les mesures previstes, i inclou expressament infants, persones d'edat avançada, persones amb malaltia cardiorespiratòria i gestants, grups de persones que no apareixien esmentats en el PLASEQCAT.

Una altra novetat remarcable del PLASEQTA 2020 és la inclusió –amb relació a la identificació d'accidents i incidents– d'una referència a les “altres fonts d'informació per a la detecció de l'accident o incident” en els termes següents:

“A més de les notificacions que han de realitzar els establiments inclosos al PLASEQTA, la informació d'un incident o accident es podrà rebre a través de:

- Serveis integrants dels grups d'actuació del PLASEQTA que estiguin intervenint
- Ajuntaments: els municipis del PLASEQTA hauran de comunicar al CECAT qualsevol informació relativa a un possible incident o accident detallant les possibles afectacions en curs segons es detalla més endavant; es considerarà la informació dels centres de recepció d'alarmes (CRA) dels plans d'emergència municipal incloent alcalde, regidor competent en matèria de protecció civil, servei de protecció civil municipal o policia local.
- Afectacions en curs: la informació facilitada pels ciutadans al telèfon d'emergències 112 degudament contrastada es tindrà en compte pel CECAT per valorar un possible incident o accident, especialment en el cas de reportar molèsties, danys o percepció visual o sonora, així com en funció del volum de trucades que s'estigui registrant.”

Una de les disfuncions més remarcada pels municipis en la gestió de l'emergència va ser la publicació de tuits i missatges per les xarxes socials que recomanaven el confinament per a diferents municipis sense que es rebessin (en paral·lel i de forma oficial des del CECAT) cap trucada, correu electrònic o missatge amb les instruccions que havien de seguir.

Així, el nou PLASEQTA 2020 determina que el Gabinet d'Informació:

- És l'òrgan d'informació oficial a la població en cas d'activació del pla.
- Actua sobre la base de les dades operatives disponibles a través dels organismes que integren el Comitè d'Emergències.
- Prioritzarà la informació de l'ordre de confinament, que es facilitarà a través dels mitjans disponibles en el moment que s'hagi confirmat. En els casos en què no hi hagi ordre de confinament però sí recomanacions, també seran una informació prioritària. Així mateix, s'informarà de les zones d'afectació establertes i dels control d'accessos establerts.
- Prioritzarà en els primers moments l'ús de les xarxes socials per informar, atès el caràcter imprevisit de les emergències químiques i la simultaneïtat de demanda d'informació per part dels mitjans de comunicació. Tan bon punt sigui viable, el Gabinet d'Informació contactarà els mitjans de comunicació, prioritzant els locals i les delegacions territorials de la resta, per facilitar directament les dades concretes de la situació.

Finalment, el nou PLASEQTA 2020 incorpora un programa d'implantació, d'actualització i de revisió que ha d'implicar:

- Dotació dels elements necessaris per a l'operativitat del pla i específicament:
  - Elements de detecció portàtils
  - Xarxa de sensors perimetrals en l'entorn dels polígons químics
  - Equipament específic d'intervenció amb substàncies perilloses
  - Equips de protecció individual pels serveis actuants sobre el terreny
  - Sistemes d'avís a la població
- Dotació del personal necessari per garantir les actuacions
- Adequació dels espais de coordinació a l'edifici 112 Reus per a l'actuació del Comitè Tècnic i el dispositiu operatiu del CECAT
- Formació a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya per als serveis que integren l'estructura operativa del pla i per als ajuntaments
- Formació i sensibilització a la ciutadania, prioritzant els centres educatius
- Redacció dels plans d'actuació de cada grup operatiu
- Simulacres anuals i programa d'actuacions dirigides al coneixement i la pràctica de les actuacions en cas d'activació del pla

En el procés d'implantació, als municipis, d'acord amb un programa de quatre anys (2020–2023), es farà un simulacre anual de desplegament del CECOPAL; una xerrada als centres educatius afectats del municipi, tot recordant les mesures d'autoprotecció a aplicar en cada cas; un catàleg de grups crítics i altres vulnerables propis importants amb actualització anual i una actualització anual del pla d'emergència municipal.

Pel que fa a les revisions i actualitzacions, es fixen els calendaris següents.

- Sis mesos com termini màxim des de l'aprovació del programa d'implantació per fer-ne avaluació
- Anualment: anàlisi del pla
- Quatre anys: revisió del PLASEQTA

6. Consideracions en matèria de medi ambient

Com s'ha exposat en l'apartat precedent relatiu a la protecció civil, el Síndic és coneixedor que l'explosió a l'empresa Iqoxe ha impulsat el debat sobre les afectacions al medi ambient i a la salut pública de la població més propera a la indústria petroquímica. Per això, tot seguit fa una sèrie de consideracions des de la perspectiva dels drets de les persones amb relació al medi ambient.

6.1. Prevenció i control ambiental

Amb caràcter general, el Síndic sempre fa un èmfasi especial en la necessitat de garantir que el desenvolupament d'una activitat econòmica es faci amb ple respecte a la legalitat vigent i als drets de les persones veïnes a viure sense molèsties que superin els llindars raonables de tolerància. La legislació ambiental vigent determina que els titulars de les activitats susceptibles d'afectar el medi ambient i la seguretat i la salut de les persones les han d'exercir d'acord amb diversos principis que, en essència, impliquen prendre les mesures necessàries per prevenir la insalubritat i minimitzar-ne els efectes perjudicials per a tercers, entre d'altres.

A més, la mateixa legislació assenyala que les administracions públiques han de vetllar pel compliment efectiu d'aquests principis i han d'adoptar les mesures adequades per evitar, prevenir i reduir l'impacte de les activitats en el medi ambient i en les persones.

Per això, les administracions públiques implicades no poden deixar d'exercir les seves competències, ja que la llei els encarrega la doble tasca de vetllar pel dret dels particulars a exercir una determinada activitat econòmica i pels drets dels veïns a viure sense que aquesta activitat els comporti molèsties intolerables.

La Llei 20/2009, de 4 de desembre, de prevenció i control ambiental de les activitats, subjecta les indústries químiques incloses en l'annex I al règim d'autorització ambiental per la seva potencial elevada incidència ambiental. Segons assenyala la Llei en el preàmbul, "cal remarcar el fet que el règim d'autorització és estrictament ambiental, llevat del cas de les activitats amb un risc d'accidents més grans, supòsit en el qual la participació de l'òrgan que té la competència substantiva sobre aquesta matèria s'integra en el procediment de l'autorització ambiental. El municipi en què es duu a terme l'activitat també participa en aquest procediment mitjançant un informe ambiental referit a les matèries sobre les quals té competència".

L'autorització ambiental que atorga el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya també inclou els informes emesos pels òrgans competents en matèria d'accidents greus, amb les condicions, les mesures correctores i el règim específic de controls periòdics (article 29.6 de la Llei 20/2009).

Les activitats sotmeses en la Llei 20/2009 estan subjectes a un seguiment ambiental, que, amb relació a les indústries químiques de més incidència ambiental (annex I.1), comporta un sistema d'inspecció que s'instrumenta mitjançant un pla i un programa d'inspecció ambiental integrada, que aprova la direcció general competent en matèria de qualitat ambiental. Aquestes activitats també estan sotmeses als controls sectorials que s'estableixin en l'autorització ambiental (articles 68 bis i ter de la Llei 20/2009).

D'acord amb això, la Llei regula en l'article 68 quater l'actuació administrativa relativa a les visites d'inspecció en els termes següents:

- “1. La realització i desenvolupament de les visites d’inspecció han de restar reflectides en una acta d’inspecció.
2. El personal de l’Administració encarregat de les funcions d’inspecció ambiental integrada ha d’elaborar un informe en què presenti les conclusions pertinents respecte al compliment de les condicions de l’autorització ambiental de l’activitat i respecte a qualsevol actuació necessària posterior. [..]
3. En un termini de quatre mesos a comptar de la finalització de la visita d’inspecció s’ha d’haver elaborat l’informe final i se li ha d’haver donat publicitat, amb les úniques limitacions contingudes en la normativa que regula el dret de l’accés del públic a la informació mediambiental.
4. L’òrgan competent ha de requerir la persona titular de l’activitat perquè adopti totes les mesures necessàries indicades en l’informe final, en un termini adequat a la naturalesa de les mesures que s’han d’adoptar. Aquest termini no pot ésser superior a sis mesos, excepte per als supòsits extraordinaris degudament justificats.”

Finalment, cal remarcar que la Llei 20/2009 subjecta totes les activitats a l’acció inspectora de l’Administració i al règim d’infraccions i de sancions per les accions i les omissions que contravinguin les obligacions fixades en la Llei.

6.2. La informació ambiental

L’accés a la informació ambiental està regulat per la Llei estatal 27/2006, de 18 de juliol, per la qual es regulen els drets d’accés a la informació, de participació pública i d’accés a la justícia en matèria de medi ambient. D’acord amb aquesta norma, les persones tenen el dret de rebre informació ambiental per qualsevol canal sol·licitat, o bé la poden consultar per mitjà de la pàgina web de les administracions competents, amb l’objectiu de poder gaudir d’un medi ambient saludable i complir el deure de respectar-lo i protegir-lo.

La informació ambiental engloba l’estat de l’aire, l’aigua, el sòl, la terra, els paisatges i espais naturals, inclosos els aiguamolls i les platges; la diversitat biològica; les substàncies contaminants; el foment de les energies renovables, i sorolls, residus, emissions o abocaments que puguin afectar el medi ambient.

A més, l’article 43 de la Llei estatal 26/2007, de 23 d’octubre, de responsabilitat mediambiental, amb el títol “Accés a la informació”, determina que “el públic pot sol·licitar a l’Administració pública la informació de què disposi sobre els danys mediambientals i sobre les mesures de prevenció, d’evitació o de reparació d’aquests danys”.

Finalment, el Reial decret 102/2011, de 28 de gener, relatiu a la millora de la qualitat de l’aire, en l’article 28.2 determina que les administracions públiques, segons les seves competències, han de posar periòdicament a disposició del públic i de les organitzacions interessades la següent informació relativa a la qualitat de l’aire ambient:

- a) Concentracions en l’aire ambient de diòxid de sofre, diòxid de nitrogen i òxids de nitrogen, partícules, plom, benzè, monòxid de carboni, ozó, arsènic, cadmi, mercuri, níquel, benzo(a)pirè i els altres hidrocarburs aromàtics policíclics esmentats a l’article 9, expressades com els valors mitjans per al càlcul de la mitjana establert a l’annex I.
- b) La informació sobre les concentracions de diòxid de sofre, diòxid de nitrogen, partícules, almenys PM10, ozó i monòxid de carboni en l’aire ambient s’ha

- d'actualitzar, com a mínim, cada dia, i sempre que sigui factible cada hora.
- c) La informació sobre concentracions de plom i benzè, expressades com a mitjana dels últims dotze mesos, s'ha d'actualitzar almenys una vegada al trimestre i, sempre que sigui factible, una vegada al mes.
  - d) Nivells de dipòsit d'arsènic, cadmi, mercuri, níquel, benzo(a)pirè i els altres hidrocarburs aromàtics policíclics esmentats a l'article 9.
  - e) Per a l'amoníac, la concentració obtinguda en els punts de mesurament rurals de fons i de trànsit de l'article 12. Aquesta informació s'ha d'actualitzar, com a mínim, cada mes.
  - f) Contaminació de fons rural, que s'ha d'actualitzar cada mes.
  - g) Estudis sobre qualitat de l'aire i salut realitzats en l'àmbit de les seves competències.”

L'article 28.10 del reial decret esmentat determina que “la informació disponible pel públic i per les organitzacions en virtut del que disposen els anteriors apartats ha de ser clara, comprensible i accessible i s'ha de facilitar a través de mitjans de difusió apropiats, com ràdio, televisió, premsa, pantalles d'informació, serveis de xarxes informàtiques, pàgines web, teletext, telèfon o fax”.

6.3. La responsabilitat mediambiental

La Llei estatal 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental, regula els procediments d'exigència de la responsabilitat mediambiental als operadors que hagin causat danys al medi ambient, encara que no hi hagi dol, culpa o negligència.

Així, la Llei assenyala el següent en l'exposició de motius:

“La responsabilitat mediambiental és, a més, una responsabilitat il·limitada, ja que el contingut de l'obligació de reparació (o, si s'escau, de prevenció) que assumeix l'operador responsable consisteix a tornar els recursos naturals danyats al seu estat original, i sufragar el total dels costos als quals s'eleven les corresponents accions preventives o reparadores. En posar l'èmfasi en la restauració total dels recursos naturals i dels serveis que presten, es dóna prioritat al valor mediambiental, el qual no s'entén satisfet amb una mera indemnització dinerària.

La responsabilitat mediambiental és, finalment, una responsabilitat de caràcter objectiu en què les obligacions d'actuació s'imposen a l'operador al marge de qualsevol culpa, dol o negligència que hi hagi pogut haver en el seu comportament. D'aquesta manera es completa el marc legal de protecció dels recursos naturals, ja que els danys mediambientals amb origen en la comissió d'infraccions administratives o penals ja estaven tipificats per les diferents normes sectorials, les quals estipulaven d'ordinari l'obligació de restitució dels perjudicis derivats d'aquestes actuacions infractores. A més, d'aquesta manera es fa efectiu el principi que 'qui contamina paga', ja que es traslladen els costos derivats de la reparació dels danys mediambientals des de la societat fins als operadors econòmics beneficiaris de l'explotació dels recursos naturals.”

La legislació habilita l'administració competent (en aquest cas, el Departament de Territori i Sostenibilitat) a adoptar mesures per a la prevenció i evitació de nous danys mediambientals i, en aquest sentit, li reconeix potestats administratives de reclamació d'informació, d'exigència de l'adopció de determinades mesures, d'emetre instruccions adreçades a l'operador o empresa i, com no podia ser d'altra forma, d'executar-les a costa seva si aquest o aquesta no les duu a terme. De forma similar, la Llei també fixa les

potestats administratives en matèria de reparació de danys (articles 18 i 21 de la Llei 26/2007).

Fins i tot, l'article 23 de la Llei 26/2007 regula l'actuació directa de l'Administració si així ho requereix la més eficaç protecció dels recursos naturals, de manera que l'administració competent podrà acordar i executar per si mateixa les mesures de prevenció i d'evitació de nous danys o de reparació d'aquests que es determinen en la Llei. En el mateix sentit, la Llei recorda que l'Administració ha de vetllar perquè l'operador o empresa responsable adopti les mesures de prevenció, evitació o reparació dels danys mediambientals.

7. Altres actuacions del Síndic destacables

7.1. Actuació d'ofici 03674/2009

L'any 2009 el Síndic va iniciar l'actuació d'ofici 03674/2009 arran d'una de fuga de gasos ocorreguda el 22 de juliol de 2009 a la planta de l'empresa Ercros a Tarragona.

Atès que hi va haver una parada no prevista a la planta d'àcid nítric d'Ercros a Tarragona i que aquesta era producte d'una fuga que havia comportat la formació d'un núvol de color vermellós-taronja de monòxid de nitrogen visible des de l'exterior del recinte de l'empresa, es va ordenar el confinament de la població i el Síndic va obrir una actuació d'ofici amb la finalitat de recollir informació de les administracions afectades i esbrinar si de les actuacions i/o omissions de les administracions públiques implicades en el PLASEQCAT i, si arran de l'incident, s'havien pogut vulnerar el dret a la seguretat dels ciutadans del municipi de Tarragona i voltants.

El Síndic va cloure l'actuació el 23 de febrer de 2010 i va adreçar les consideracions següents a l'aleshores Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació:

“[...] aquesta institució constata que l'activació del PLASEQCAT respon a una de les situacions previstes i que, en conseqüència, es pot considerar salvaguardat el dret a la seguretat dels ciutadans i ciutadanes dels municipis de Tarragona i voltants.

Tanmateix, i en la línia de les consideracions exposades, aquest episodi ha de servir perquè les administracions implicades facin una avaluació crítica i detinguda de l'aplicació del PLASEQCAT.

Cal aprofitar l'ocasió per reflexionar sobre les respectives actuacions i treballar en col·laboració per millorar aquells elements que ho requereixin, com per exemple succeeix en la difusió dels avisos, en la constitució dels centres i grups d'actuació definits en el PLASEQCAT i en la informació a les autoritats municipals, que hauria de ser més fluida i més àgil amb la finalitat de poder exercir adequadament les competències que els pertocuen.”

7.2. Informe sobre les deficiències en matèria d'emergència nuclear

El mes de novembre de 2019 el Síndic va presentar al Parlament de Catalunya l'informe *Deficiències en matèria d'emergència nuclear*, que, entre d'altres, considera que cal adaptar el Pla d'emergència nuclear de Tarragona (PENTA) de l'any 2009, i el Pla bàsic d'emergència nuclear (PLABEN), del 2004, a les noves directives europees EURATOM, que incorporen les bones pràctiques derivades de l'experiència arran de l'accident que va tenir

lloc a la central nuclear japonesa de Fukushima l'any 2011, després d'un terratrèmol i un tsunami.

Pel que fa a les infraestructures, l'informe remarca que és indispensable millorar les xarxes de telecomunicacions, especialment als nuclis de població on encara hi ha mancances de cobertura de telefonia mòbil, per exemple, mitjançant convenis entre les empreses operadores i les administracions públiques, i també establir un sistema telemàtic de notificació als municipis de l'activació del PENTA i d'avís a la població. També es recull que és urgent millorar la infraestructura ferroviària (línies R15 i R16) com a via essencial d'evacuació en cas d'emergència.

7.3. Informe sobre el Cos de Bombers de la Generalitat i el Sistema d'Emergències

El mes de maig de 2019 el Síndic va presentar l'informe monogràfic *El Cos de Bombers de la Generalitat i el Sistema d'Emergències*, que estableix les bases per redefinir l'estructura d'un nou sistema d'emergències a Catalunya. L'informe és el resultat de l'anàlisi en profunditat de la situació del Cos de Bombers de la Generalitat, amb el qual va mantenir diverses reunions, i d'altres agents implicats en els serveis d'emergència, com ara els agents rurals.

La situació que descriu l'informe exigeix que totes les parts implicades en els serveis d'emergències treballin conjuntament per assolir un pacte de país que permeti sortir de la situació actual. Aquest pacte hauria de tenir dues parts: una primera, que cal adoptar de manera urgent, en bona part abans de la campanya d'incendis forestals de l'estiu, que permeti adoptar les mesures econòmiques necessàries per dotar el Cos de Bombers dels recursos de tot tipus que necessita.

Una segona part del pla, més a llarg termini, té per objectiu la redefinició de la mateixa estructura del Cos de Bombers de Catalunya, professional i voluntari, més enllà de tots els serveis d'emergències. Aquest segon acord s'hauria de traduir en mesures econòmiques a mitjà termini i amb modificacions legals.

8. Conclusions, recomanacions, suggeriments

8.1. Recordatori de drets

El Síndic recorda a les administracions públiques els drets de les persones:

- a ser ateses en cas de catàstrofe (art. 5.1 Llei 17/2015)
- a ser informades dels riscos col·lectius importants que els afecten, les mesures previstes i adoptades per fer-hi front i les conductes que cal seguir per prevenir-los (art. 6 de la Llei 17/2015)
- a rebre informació i instruccions de manera àmplia, precisa i eficaç sobre les mesures de seguretat a prendre i la conducta a seguir en cas d'emergència (art. 4.2 de la Llei 4/1997)
- a participar, directament o a través d'entitats representatives dels seus interessos, en l'elaboració de les normes i plans de protecció civil (art. 7 de la Llei 17/2015)

- a col·laborar en les tasques de protecció civil, d'acord amb el que estableixen els plans (art. 6 de la Llei 4/1997)
- a un medi ambient equilibrat, sostenible i respectuós amb la salut (articles 45 de la Constitució i 27 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya) a la protecció davant les diferents formes de contaminació (article 27.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya)
- a accedir a la informació ambiental en poder de les autoritats públiques o en el d'altres subjectes que la tinguin en nom seu (art. 1 de la Llei 27/2006 i art. 27.3 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya)
- a participar en els procediments per a la presa de decisions sobre assumptes que incideixin directament o indirecta en el medi ambient, i l'elaboració o aprovació dels quals correspongui a les administracions públiques (art. 1 de la Llei 27/2006)
- a instar la revisió administrativa i judicial dels actes i les omissions imputables a qualsevol de les autoritats públiques que suposin vulneracions de la normativa mediambiental (art. 1 de la Llei 27/2006)

8.2. Recomanacions i suggeriments

En virtut d'aquests drets, i d'acord amb el que s'ha exposat, el Síndic formula les recomanacions i els suggeriments següents:

1. La Generalitat ha d'avaluar la conveniència d'iniciar els procediments legals oportuns que permetin actualitzar la Llei 4/1997, de 20 de maig, de protecció civil de Catalunya. En aquest sentit, cal valorar la modificació de l'article 9.b) de la Llei 4/1997, que habilita l'autoritat de protecció civil a acordar la mesura d'emergència de "recomanar el confinament" en lloc de la d'"ordenar el confinament".
2. L'informe final de la Taula d'avaluació i seguiment constituïda pel Govern de la Generalitat arran de l'explosió a Iqoxe assenyala un seguit de mesures per implementar que han de permetre una millor resposta davant d'episodis similars. Tanmateix, aquest informe s'ha de completar amb un acord del Govern que aprovi el calendari d'execució, el pressupost i l'òrgan administratiu que sigui responsable de l'adopció de cada mesura concreta perquè se'n garanteixi una adequada implementació.
3. En paral·lel, cal indicar que continua vigent la proposta feta pel Síndic el maig del 2019 que totes les parts implicades en els serveis d'emergències treballin conjuntament per assolir un pacte de país.
4. Atesa la redacció del nou PLASEQTA 2020 en un breu termini de temps, cal adoptar mesures que garanteixin el dret a la participació de les persones en la redacció dels plans de protecció civil, ja sigui directament o per mitjà d'entitats de la societat civil.
5. La Generalitat s'ha d'implicar en les actuacions de rehabilitació al costat dels ens locals, si cal amb l'aprovació d'un pla de recuperació per part de Govern de la Generalitat amb relació als danys materials soferts per les persones en els seus béns a causa de l'explosió a Iqoxe, amb una atenció especial als habitatges i als establiments comercials o industrials d'autònoms i pimes.
6. El Departament d'Interior ha de dur a terme les actuacions de preparació de la

població, formació i informació previstes en el nou PLASEQCAT 2020 i s'ha de complir el calendari establert. Igualment, s'ha de respectar el procés d'implantació del pla, fer un esforç especial per ajustar les accions previstes en el programa de quatre anys 2020-2023 i fer les avaluacions, les anàlisis i les revisions del pla en els terminis fixats.

7. El Departament d'Interior ha de donar suport econòmic i assistència tècnica als 29 municipis que, d'acord amb el nou PLASEQCAT 2020, han de elaborar un pla d'emergència municipal per a accidents en establiments industrials que manipulen substàncies perilloses que formarà part del seu Document únic de protecció civil municipal (DUPROCIM).
8. S'ha de garantir que les informacions sobre les emergències i l'activació dels plans d'actuació corresponents arriben a les alcaldies amb la màxima fluïdesa i efectivitat d'acord amb els plans aprovats, atesa la seva consideració d'autoritats de protecció civil en l'àmbit municipal.
9. El Departament d'Interior ha de valorar l'actualització i posada al dia del PLASEQCAT en vista de les novetats introduïdes pel nou PLASEQTA 2020.
10. El Departament d'Interior ha de treballar amb tots els actors (administracions i empreses) per implantar amb la màxima celeritat possible sistemes d'alerta a la població complementaris a les sirenes de risc químic i especialment d'un sistema universal d'alerta geolocalitzada a telèfons mòbils.
11. Cal aprofitar les dades recollides de l'explosió d'Iqoxe per poder anticipar reaccions i optimitzar respostes en casos d'emergències en el sector petroquímic. L'explotació i la utilització de totes les dades recollides amb eines de *big data* i IA, juntament amb empreses, sindicats, administracions, universitats i centres de recerca i entitats del tercer sector i de la societat civil.
12. Cal reforçar la informació, l'orientació i l'assessorament a les persones afectades sobre l'exercici dels seus drets per a la defensa dels seus interessos, les vies que poden utilitzar i la reclamació d'una indemnització pels danys causats.
13. Cal aprovar i tenir preparats protocols o procediments d'actuació amb relació a les empreses asseguradores per facilitar la tramitació i la gestió de les reclamacions de danys per part de les persones afectades. Aquests protocols amb empreses i asseguradores han de ser impulsats per administracions i empreses o associacions representatives d'aquestes.
14. En aquest sentit, cal apostar per la implementació de procediments extrajudicials, àgils i econòmics per a la indemnització de danys a les persones afectades.
15. Cal tenir aprovats plans o protocols d'actuació social i atenció psicològica a les persones per a casos d'emergència.
16. La Inspecció de Treball ha d'intervenir amb relació a la prevenció de riscos laborals, la coordinació d'activitats empresarials, la formació del personal o les càrregues de treball en el sector petroquímic de Tarragona.
17. Per preservar els drets de les persones i d'incrementar-ne la confiança en les administracions públiques en la protecció civil i la gestió d'emergències, cal refermar el compromís, la transparència, el control i, especialment, l'avaluació i el retiment de comptes de les administracions en l'emergència que va representar

l'explosió a l'empresa Iqoxe.

18. Una avaluació pública, amb els actors socials, empresarials i sindicals més rellevants, constituiria un exercici del dret a la participació ajustat a les persones i a les necessitats del territori que, precisament, ha justificat l'aprovació del nou PLASEQTA 2020 “en els factors singulars de perill, vulnerabilitat i exposició que es donen en aquest territori amb relació als establiments industrials que manipulen substàncies perilloses”.
19. El dret a la informació de les persones en matèria de medi ambient exigeix que la informació que es posi a l'abast de tothom sigui clara i entenedora. A més, cal donar el suport tècnic necessari per facilitar la comprensió dels textos i les dades, el contingut dels quals ha de ser accessible, estructurat i en suport reutilitzable.
20. El principi de celeritat és aplicable a tots els procediments administratius d'acord amb la legislació bàsica (art. 71 de Llei 39/2015). Cal tenir present aquest principi amb relació als diversos procediments administratius en curs relacionats amb l'explosió a Iqoxe, especialment els relatius a la seguretat industrial i la responsabilitat mediambiental.